

De keten van uitleg

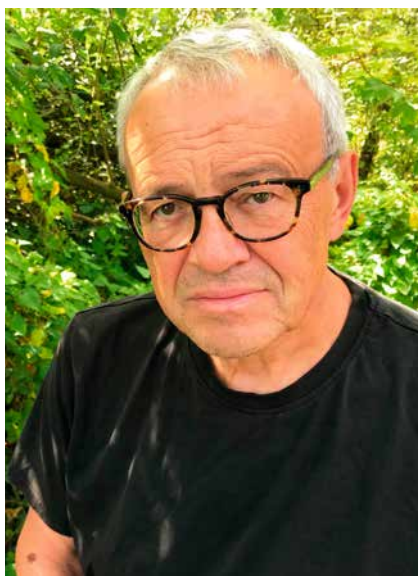
Wie uit liefhebberij of beroepsmatig de ontwikkelingen in de voedingswetenschappen volgt, zal zich niet gauw vervelen. Echt groot nieuws is er zelden. Wel veel klein nieuws, nepnieuws en oud nieuws. Groot nieuws blijkt later vaak nepnieuws en oud nieuws was al geen nieuws. Altijd is er wel ergens commotie over.

Verder is er beschaafd nieuws en overdreven nieuws. De publicaties in gezaghebbende internationale vakbladen over gerandomiseerde, dubbel geblindeerde onderzoeken, of over studies met enorme cohorten van meegroeivende proefpersonen, hebben doorgaans een beschaafde, want academische toon. Als de 'bewijzen' nèt aan significant zijn, dan zal dat ook bescheiden opgeschreven worden. Slagen om de arm, *bias* hier, *confounder* daar. Altijd wordt in de laatste zinnen aangedrongen op grondig vervolgonderzoek.

Maar wat staat er in de krant en op het blog? 'Chocola beter dan seks'. 'Broccoli voorkomt prostaatkanker'. 'Suiker voedt kankercellen'. 'Nederlanders het langste volk door de melk'.

Je zou het de 'keten van uitleg' kunnen noemen. Hoe kom je van ingewikkelde, specialistische en 'voorlopige' bevindingen naar heldere taal voor de krant- of bloglezer? En belangrijker: hoe vertaal je experimentele en cijfermatige uitkomsten naar voedingsadviezen voor het publiek? Hoe verdedig je met autoriteit dat de Officiële Aanbeveling van wat

HUIB STAM

gezond eten is in feite gebaseerd is op flinterdun, indirect en statistisch bewijs, en op z'n best een *educated guess* is?

Er gaat veel 'lost in translation'. Zoveel, dat je de relatie tussen de voedingswetenschap en het publiek een huwelijk in crisis kunt noemen, waarin niet meer lekker gecommuniceerd wordt. Misschien is dat wel het grootste probleem van de voedingswetenschap. Misschien zijn die onderzoekers helemaal niet zo stellig. Misschien wordt het wel verkeerd uitgelegd en zijn de krantenkoppenmakers te gretig en lezen de redacteurs niet goed wat er werkelijk staat in die artikelen. *Clickbait* is de pest van internet.

Mijn lievelingsnieuwsbrief is *Obesity and Energetics Offerings*. Die somt op wat er de afgelopen week aan wetenschappelijke activiteiten op het gebied van obesitasonderzoek belangrijk was. Er is een vaste paragraaf in die wekelijkse lijst: *Contrary or Null Findings*. Al dat goedbedoelde, goed opgezette, goed uitgevoerde en vooral tijd-, humeur-, en energie verslindende onderzoekswerk dat er verricht is. En dat je dan als werkgroep moet toegeven dat er niks uitkwam. Of het tegenovergestelde.

Best belangrijk, de *null findings* ook vermelden. En daarover transparant zijn. Dat woord heb ik willen vermijden, want het wordt vaak te gemakkelijk gebruikt. Maar te weinig gehanteerd. Als je als wetenschapper, redacteur, persofficial en blogger netjes laat zien welke stappen je neemt die aan je oordeel voorafgaan, dan versterk je de keten van uitleg.

Huib Stam is schrijver en journalist. Afgelopen voorjaar verscheen zijn boek 'Tien jaar lichter' over zijn maagverkleining.